

UOT 39

SAXURLARDA QONAQPƏRVƏRLİYİN SPESİFİK XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Sahibə X.MUSAYEVA *

Milli adət-ənənələr hər bir xalqın özünüdərk prosesində əvəzsiz vasitədir. Azsaylı xalqların folkloru onların mənəvi-mədəni dünyasını əks etdirir. Bu və ya digər xalqların adət-ənənələrini və gündəlik həyatının müxtəlif tərəflərini öyrənmədən onların mədəni inkişafı haqqında aydın və dolğun təsəvvür əldə etmək mümkün deyil. O da aydındır ki, qonaqpərvərlik adəti hər bir xalqın xarakterini öyrənmək baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu, məqalədə aydın şəkildə öz əksini tapmışdır.

Məqalədə Azərbaycanın Şəki-Zaqatala bölgəsində yaşayan saxurlar arasında qonaqpərvərlik adəti təhlil olunur. Burada qeyd etmək lazımdır ki, Dağıstanda, eləcə də Azərbaycanın Şəki-Zaqatala bölgəsində yaşayan saxurlar arasında qonaqpərvərlik adəti qədim zamanlardan bu günə qədər öz spesifikliyini və yerli xüsusiyyətlərini qoruyub saxlamışdır.

Məqalənin məqsədi Azərbaycanın Şəki-Zaqatala bölgəsində yaşayan saxurlar arasında qonaqpərvərliyin mahiyyətini, strukturunu, yerini və rolunu izləməkdir.

Açar sözlər: Şəki-Zaqatala, saxur, qonaq, qonaqpərvərlik, adət-ənənə

Giriş. Qədim tarixi köklərə malik olan qonaqpərvərlik adəti saxurlar arasında da xüsusi əhəmiyyət kəsb etmişdir. Saxurların ümumi sayı 20 min nəfərdən artıqdır. 1998-ci ilin məlumatına əsasən, saxurlar əsasən Dağıstanda (Rusiya Federasiyası, 5 min nəfər) və Azərbaycanda (13 min nəfər) yaşayırlar, Şimali Qafqaz dil ailəsi qrupuna daxil olan Saxur dilində danışırlar. Əksəriyyət Azərbaycan və rus (Rusiya Federasiyasında) dillərini bilir. Mahnılar ana və Azərbaycan dillərində, nağıllar, ağılar doğma saxur dilində ifa olunur. Möminlər sünni təriqətli müsəlmanlardır. Azərbaycanda Zaqatalada dağətəyi və aran kəndlərində, Qax və Balakən rayonlarında yaşayırlar. Onlar daha dar qohum qruplara – nəsilərə bölünür. Nəsilər daxilində endoqamiyaya üstünlük verilirdi. Folklor azərbaycanlıların mədəniyyətinin təsiri altında olmuşdur [9, 606].

* Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun dissertantı; aliyarbeyova.s@mail.ru; ORCID ID: 0000-0001-8091-925X

İngilis tədqiqatçısı Con Clifhton özünün “Azərbaycanda saxurların sosial-linqvistik vəziyyəti” adlı məqaləsində saxurların həqiqi sayının daha yüksək, “*bəlkə də 50.000 nəfərə qədər olduğunu, onların Rusiya ilə yanaşı üçdə iki hissəsinin Azərbaycanın Zaqatala və Qax rayonlarında yaşadıklarını*” [6] iddia edir.

Hələ qədim zamanlardan bəri saxurlar onların yaşadıkları ərazilərə qərib diyarlardan pənah gətirmiş şəxslərə, səyahətçilərə və gecələmək üçün yer axtaran insanlara qoyun açmış, bu və ya digər ehtiyaclarını ödəməkdə onlara yardımçı olmuşlar. Azərbaycan, türk, ümumiyyətlə, Qafqazda yaşayan xalqlar arasında eyni mahiyyət, mənə və məzmun kəsb edən qonaqpərvərlik adəti haqqında ölkəmizdə olan səyyahlar qeyd edirdilər ki, qafqazlılar içərisində mühüm əhəmiyyət daşıyan qonaqpərvərlik adəti qərbdə yaşayan xalqlar üçün yaddır. Məqalədə Zaqatala və Qax rayonlarından toplanan materiallardan da istifadə olunaraq müəllif tərəfindən əvvəlki dövrlərdəki ilə müasir qonaqpərvərlik arasında müqayisəli təhlil aparılmışdır. İnformatorlardan alınan məlumatlara görə, saxurlar arasında qonaqpərvərlik hələ də möhkəmdir. Bir evə qonaq gəlirdisə, qohumlar və qonşular da qonaqla görüşməyə gələrdilər. Saxurların qonaqlara verdikləri yeməklər arasında sürhüllünü (quru ət və kolbasa ilə (bağırsağa qoldurulmuş quru ot əlavə olunmuş ət) hazırlayırlar – S.M.), xüsusən də qaxac ətindən hazırlanan yeməkləri göstərmək olar. Bütün azərbaycanlılar, türk xalqları kimi, saxurlar da qonaq üçün plov hazırlayırlar. Evdə yemək çox olmasa da, qonaqların payına toxunulmaz, mütləq hər evdə qonaqlar üçün xüsusi otaq ayrılırdı.

Məqalənin əsas məqsədi saxurlarda qonaqpərvərlik adətini ətraflı araşdırmaq və onların oxşar və fərqli xüsusiyyətlərini göstərməkdir. Zaqatala, Qax rayonlarının bölgələrində aparılan etnoqrafik tədqiqat öz əksini tapmışdır ki, bu da məqalənin elmi məzmununu daha da dəyərləndirir.

Qonaq qarşılama və yolasalma adəti. Materialların təhlili göstərir ki, Şəki-Zaqatala bölgəsində yaşayan saxurlar qonaqları bir neçə dərəcəyə bölürdülər: *rütbəli qonaqlar, yad qonaqlar, qohum-əqrəbalar, həmkəndlilər və ya həmsəhərlilər, qadın qonaqlar və s.* [7, 38].

Yaşlı adamların dediyinə görə, sayından asılı olmayaraq, saxurlar gələn qonağı, yaxud qonaqları gülürüz və çox mehribanlıqla qarşılayardılar. Bir evə qonaq gəlirdisə, qohumlar bu evə qonağa “salam”a gələr, qonağı növbə ilə bütün kənd əhalisi öz evlərinə dəvət edər, onun şərəfinə yemək süfrəsi (saxurca *sufra kxauy*) açardılar. Günün bütün saatlarında qonaq qarşılamaq saxurlar arasında ənənəyə çevrilmişdi. Saxurların el adətinə görə, “*qonaq istənilən vaxt, gecə və gündüz qəbul edilirdi*” [1, 161]. Ev sahibi (saxurca *xana iyessi*) qonağı özündən incik salmaz, yaxud xətrinə dəyməzdi. Qonağı incidən, özündən narazı salan adama xalq içərisində çox pis baxırdı. Qonağın nə məqsədlə gəldiyi də soruşulmazdı, bu haqda onun özü

məlumat verərdi. İnformatorun dediyinə görə, mehman (red. saxurlar qonağı “Allahın qonağı hesab edir” və ona “mehman” deyirlər.) istədiyi saatda, istədiyi gündə qapını açıb gələrdi [16].

Başqa xalqlarda olduğu kimi, saxurlarda da qonaq gəlməyən evlərə pis nəzərlə baxılar, onlara qarğış edilmiş kimi düşünülərdi. Yəqin ona görədir ki, “*Çərkəzlər qonaq qəbul etdikdə inanırdılar ki, yaradan üçün nəsə etmişdilər*” [13, 87]. Məlumatçı Məmmədova Adilənin sözləri ilə desək, “qonaq olmayan evə kənddə pis baxar və belə deyərdilər “səni heç kim saymır; istəyən olsaydı sənin qapını açıb gələrdilər” [18].

Onların sığınanlara da xüsusi münasibətləri var idi: *Əgər kimsə adam öldürüb gələrdisə, onu üç gün qonaq saxlayır, sonra isə kəndin sərhədinə qədər müşaiyət edib ötürərdilər. Qonağın düşməni onun yerini bilsə də, qonaq qaldığı evdə ondan qisas almağa imkan vermirdilər*” [10, 17].

Adətə görə, qonağı qapı önündə, yaxud arxasında saxlamaq qəbahət hesab olunardı. Ev sahibi qonağı içəri dəvət edib, sonra onunla görüşməli idi.

Saxurlar qonağı yola salarkən ailə üzvlərinin hamısı həyəət çıxar və qonağa “yaxşı yol, bir də qonağımız olsanız, bundan şərəf duyariq” deyərdilər. Piyada gələn qonağı nəqliyyat vasitəsilə yola salardılar. “*O vaxtı bizə qonaqlar gələndə çox sevinərdik. Əsasən əmi, dayı gələr, aylarla qalardı. Onlar gedəndə çox pis olardıq. Çünki, bu neçə müddət ərzində artıq bir ailə olmuşduq*” [14].

Etnoqrafik materiallara əsasən, qonaqları ailə başçısı və onun həyat yoldaşı birlikdə qarşılayırlar. Hamı yığışdıqdan sonra evin xanımı qonaqları süfrəyə dəvət edir və o, bütün qonaqlara eyni münasibət bəsləyir. “*Burada iki bölgü olur: qonaqlar və ev sahibləri*” [12, 67].

Onu da deyək ki, müasir dünyada gedən proseslər saxurların qonaqpərvərlik adətinə də təsir göstərmişdir. Hazırda qonaqların gəlmə vaxtı qabaqcadan müəyyən edilir və ev sahibi əvvəlcədən hazırlıqlar görüb, müxtəlif cür yeməklər bişirir. Bu barədə danışan məlumatçımız deyir ki, mehribanlıq əvvəl daha çox idisə indi gəncləri, cavanları bayramlarda qohum-qonşuya getməyə məcbur edirik [15].

Qonaq otağı. Etnoqrafik materiallar göstərir ki, bütün azərbaycanlılarda olduğu kimi saxurlar da qonağa xüsusi otaq - “qonaq otağı” ayırdılar. Azərbaycanın bəzi yerlərində qonaqlar üçün “balaxana” adlı xüsusi qonaq otağı tikilərdi. Balaxanaların, yəni “*qonaq otaqlarının olması və evdə bir neçə dəst yorğan-döşəyin mövcudluğu xalqımızın qonaqpərvərliyini bir daha sübut edən amillər idi*” [5, 74].

Qonaq otağına “*xalça və palaz döşənər, təmiz saxlanılandı. Burada ailə yaşamır, otaq ancaq qonaqlar üçün nəzərdə tutulurdu*” [8, 59]. Məlumatçı Məmmədova Adilə Yusif qızı deyir ki, qonaqpərvərlik saxur millə-

tinin qanındadır. Əvvəllər evlərdə mütləq qonaq otağı olardı. Bəzi kəndlərdə buna təzə otaq da deyirlər. Çünki burada hər şey təzə və toxunulmamış olardı. Qonaq xəbər eləmədən gələr, istədiyi qədər qalardı [18]. Qonaqların rahatlığı üçün hər bir şərait yaradılar, lazım gələrsə ev yiyəsi otaq çatmadıqda məhlədə belə yatardı [21].

Saxur qocalarının dediyinə görə, lap qədimdə qonaq otaqları həyət darvazasının üstündə tikilərdi ki, qonaq həyətə daxil olan kimi öz otağına qalxsın və ev sahibinin ailəsini görməsin. Bəzən isə qonaq otağı evin ikinci mərtəbəsində yerləşərdi.

Məlumatçı söyləyir ki, *“nənəmgil çox varlı idilər, lakin sonradan onların mal-mülkü, mal-qarası müsadirə olunmuşdu. Onlara uzaq yerlərdən çox qonaqlar gələrdi. Qonaqlar həmişə əllərində pay gətirərdilər. Lap 1-2 ay qalsa da, qonağa gözüün üstə qaşın var deyən olmazdı. Qonağı tanısalar da, tanımasalar da bütün kənd əhli onu öz evlərinə dəvət edərdilər. Süfrə yerdə açılardı, bardaş qurub ətrafında oturardıq. Evdə gəlin, ya da cavan qız olanda dəsmalı çiyinə atar, ləyəni, aftafanı gətirər və qonaqların əl-üzünə su tökərdi. Bundan sonra qonaqlar “Bismillah”- deyib başlayardılar yeməyə. Yemək yeyilib qurtardıqdan sonra qonaqlar yenə də əl-üzünü yuyardular. Axşam vaxtı yatmaq üçün onlara ən təmiz, ən yaxşı yataq dəsti salınardı. Evdə yemək az olub, uşağa çatmasa da qonaqların payına əl dəyilməzdi. Qonaq payı mütləq saxlanılmalıydı. Mən belə görmüşəm. Ona görə də deyə bilərəm ki, saxurlar, xüsusən də Suvagil saxurları çox mehriban və qonaqpərvərdirlər”*[19].

Qonaq süfrəsi. Saxurlarda qonağın gəlişi üçün əvvəlcədən hər şey hazırlanardı. Evdə ən yaxşı nə vardısa, qonaq üçün saxlanılardı. Qonağın ev sahibinə yemək haqqı ödəmək fikrinə düşməsi gəldiyi ailə üçün təhqir idi. *“O, belə etsə idi, nəinki ev sahibini, onun ailəsini, qonşularını, hətta bütün kənd əhlini təhqir etmiş olurdu”* [3, 88].

Saxurlar qonaqlara ən yaxşı yeməklərdən hazırlayırdılar. Bu yeməklər içərisində “saxur aşı”-nı xüsusi qeyd etmək lazımdır. “Saxur aşı” bayramlarda və yalnız qonaq gələndə bişirilərdi. Qonağın da olduğu süfrə arxasında evin sahibi-ata və ya böyük oğul əyləşərdi. Özü də qonaq üçün yeməyi qadınlar hazırlasa da, süfrəyə onlar xidmət etməzdilər, bu iş kişi, yaxud oğlan uşaqlarının öhdəsinə düşərdi. Qonaq yuxudan oyanana qədər səhər yeməyi hazırlanmış olardı.

Məlumatçının dediyi kimi, *hansı qarıya qonaq gəldisə, qohum-qonşu o qonağı öz evində qəbul edərdi. Mənim qonağım kəndin qonağı idi. Qonağın adına layiq süfrə açılardı. O dövrdə stolda əyləşilməzdi, süfrəni yerdə açardılar. Özü də qonağa ən ləziz yeməklərdən sayılan sürhüllü bişirərdilər. Bir də belə bir adət var idi: mütləq qazan qonağın adına dəyişilməliydi. Yəni qonaq üçün təzə qazan asılırdı. Ya da qaxac ətindən aş hazırlanardı.*

Süfrədə qozlu aş və maxara (saca qoyun piyi sürtülür və hazırlanmış məhlul əlavə edilir, inanca görə yağış çox yağarsa günəşi çağırmaq üçün bişirirdilər - S.M.) *da olmalı idi. Yeməyi mis qabda, daha dəqiq desək, sinidə qonaqların qabağına qoyardılar. Hazırkı dövrdə adət-ənənələr bir balaca sən-giyib. O dövrdəki kimi hörmət, izzət, qonağın bütün kənd camaatı tərəfindən qonaq çağırılması adəti, demək olar ki, yoxdur. Amma saxurlar qonaqlar üçün yuxarıda adı çəkilən yeməkləri indi də bişirirlər* [17].

Saxurlarda qonaqpərvərliyin olduqca güclü olduğunu qeyd edən Turac Musa oğlu danışır ki, *“biz, yəni Suvagil saxurları ta balacalıqdan görmüşük ki, evin ən yaxşı otağında qonağa yer düzəldilərdi. Evin xanımının, hətta ağbirçəyin əli dəyməyən yataq dəsti, yorğan-döşək qonaqdan ötrü saxlanırdı. Qonaq üçün mütləq qaxac ətdən sürhüllü (saxurca hinqilər) yeməyi hazırlanardı. Azərbaycan türklərində olduğu kimi, bizdə də qonağa plov bişirilirdi. Ancaq onlardan fərqli olaraq saxurlarda plov başqa cür hazırlanırdı. Saxurlar diüyü, maş lobyə və qoz ləpəsini həvəngdəstədə döyərək lobyəylə qarışdırır, soğanı və qurudulmuş əti (yəni qurudulmuş xüsusi hazırlanmış kolbasa (saxurca buna icnovur deyilir) plovun üstünə qoyurdular. Bu, ancaq saxurlara məxsus aş olub”* [22].

Qonaqpərvərlik institutu. Tədqiqatçılar qonağa hörməti aşağıdakı kimi səciyyələndirirlər:

- 1) *Qonağa hörmət əxlaqı və dini borc olaraq mənəviyyatın ən mühüm göstəricilərindən biridir;*
- 2) *O, bir adət kimi ata və babalardan miras qalmışdır;*
- 3) *Hörmət və ehtiram qazanmanın ən yaxşı vasitələrindən biridir;*
- 4) *Psixoloji faktor olmaqla insana mərhəmət faktoru kimi də çıxış edir* [5,79].

Buradan da Azərbaycan qonaqpərvərliyinin aşağıdakı spesifik xüsusiyyətləri ortaya çıxır:

- 1) *Yad adamın ailənin bir üzvü kimi qarşılanması;*
- 2) *Onun bütün arzu və istəklərinin nəzakətlə yerinə yetirilməsi;*
- 3) *Qonağın öz davranışlarında müəyyən normalara riayət etməsi;*
- 4) *Qonağın yüksək səviyyədə qarşılanıb, yola salınması* [5, 79-82].

Qonaqpərvərlik institutunda müəyyən edilmiş qaydalara görə qonaq təyin edilmiş vaxtda gedir. Qonaq ev sahibinin zövqünü tənqid etməməlidir, bu nəzakətsizlik sayılır. Özü də qonaq, ev sahibi və digər qonaqlarla ünsiyyət qurur, qonaqlığın sıxıntılı olmasını hiss etdirmir. Qonaq çox qalmamalı, ev sahiblərini çox yormamalıdır.

Tarixçi-etnoqraf alim T.Babayev Azərbaycan xalqı arasında (şübhəsiz ki, bu saxurlara da aiddir) qonaqpərvərliklə bağlı “çörəkkəsdi” adətinin olduğunu da göstərir. *“Süfrələrinə halal çörəklə fəxr eləyib ulularımız, qonaqla kəsilən çörəyi yüksək əxlaqi meyar, düzlük, paklıq rəmzi sayıblar.*

Halal çörək kəsilən yerdə xəyanət olmaz”-deyiblər [2, 3,5].

Qonaqpərvərlik ümumbəşəri mahiyyət kəsb etməklə yanaşı, saxurlarda milli spesifikliyi və özünəməxsus cəhətlərilə də fərqlənmişdir. Etnoqraf alim Ş.Bünyadova qonaqpərvərliyin mahiyyətindəki xüsusiyyətlərdən bəhs edərkən buradakı *“dostluq, səmimiyyət, şəfqət, mehribanlıq, ehtiyacı olana əl tutmaq, yardım etmək kimi”* [4, 11] bəşəri keyfiyyətləri yüksək qiymətləndirir.

Məlumatçıların dediklərinə görə, saxur millətinin Azərbaycanda və Rusiyada (Dağıstanda) kökləri olduqca qədimlərə gedib çıxır. Dağıstan şairi Rəsul Həmzətov qonaq haqqındakı şeirində belə demişdir:

-Ey qonaq, komama qonaq olmasan,

-İldırımlar çaxsın başında sənin.

-Ey qonaq, komamdan razı getməsən,

-İldırımlar çaxsın başıma mənim.

Yuxarıda qeyd olunan bir bənd şeirdə şair Dağıstan xalqlarının, o cümlədən də saxurların qonaqpərvərliyini ifadə etmişdir.

Müxtəlif mərasimlərdə icra olunan qonaqpərvərlik. Qonaqpərvərlik müxtəlif mərasimlərdə də icra olunur. Bunlara Ramazan, Novruz, məhsul, damazlıq bayramlarını, ad günlərini göstərmək olar. *“Qonaqpərvərlik yalnız evə gələni qarşılayıb-yola salmaqla bitmir. Xəstəni yoluxmaq məqsədilə kiməsə qonaq getmək olar. Həcc ziyarətindən qayıdıb gələnlərə baş çəkib qonaq olmaq da bir adət halını almışdır. Xüsusən də Ramazan, Qurban və Novruz bayramlarında və toy mərasimlərindən sonra qonaq getmək və dəvət etmək əsrlərdən bəri elimizin-obamızın məişət normasına çevrilmişdir”* [4, 123].

İnformator Məhəmməd Hacıyevin məlumatına görə, qadınlar yun əyirmək, corab toxumaq üçün yığışardılar ki, buna da gim (yalnız saxurlara aiddir, axşam qonaqlığı deməkdir. Əsasən qış aylarında gimlər keçirilir - S.M.) deyilir. Bu, bir növ axşam qonaqlığıdır və daha çox qış aylarında olardı [16].

Qonaqpərvərlikləri saxurları bir-birinə doğmalaşdırır, onların intellektual səviyyəsini yüksəldir. *“Qonaqlıq və gecələmə əvəzinə pul almaq, hətta təklif etmək belə olmazdı”*: bu, ev sahibi üçün xalq qarşısında bədnamlıq, Allah hüzurunda küfr olardı” [11, 59].

Saxurlarda da qonaqları dini və milli mənsubiyyətindən asılı olmayaraq eyni cür qarşılayırlar. *“Burada yardımsevərlik, xeyirxahlıq, səmimilik, dürüstlük, sadəlik və müxtəlif xalqlara münasibət məsələləri bir-birilə çulğalaşmışdır”* [4, 93]. Qonağa gedəndə mütləq ev yiyəsi ona bışirdiyi mü-rəbbədən, baldan və s. pay verərdi. [20]

Bostanpozma adətində məhsul yığımından sonra *“bağbanlar insanları qonaq çağırır və onları yola salarkən yetişdirdikləri müxtəlif məhsullardan*

pay verərdilər” [8, 39].

Nəticə. Tədqiq edilən mövzunun Azərbaycanın etnoqrafik baxımdan tədqiqində ümumi mənzərənin yaranması üçün əhəmiyyətli olduğunu deyə bilirik. Mövzunun tədqiqi nəticəsində Şəki-Zaqatala bölgəsində aparılan araşdırmalardan məlum olur ki, saxurlar arasında qonaqpərvərlik adətinə ciddi əməl edilmiş və bu ənənə özünəməxsusluğu ilə maraq doğurmuşdur. Saxurların milli mədəniyyətinin tərkib hissəsi olan qonaqpərvərlik adəti digər adətlərlə qarşılıqlı əlaqədədir. Qonaqpərvərlik adətinin bu günədək yaşadılması, saxurların öz adət-ənənələrinə sadıqlıyın bariz nümunəsidir. Öz qonaqpərvərlikləri ilə saxurlar bir daha mənəvi zənginliklərini nümayiş etdirirlər. Onlar inanırlar ki, “qonaq-qaralı ev həmişə ruzili olar”, “qonaqsız evin bərəkəti olmaz”, “qonaq sevənin süfrəsi boş olmaz”, “qonaqlı evin çörəyi tükənməz, həmişə bol olar”, “çörəkli evin qapısı açar görməz”. Mütləq evdə bir otaq qonaq üçün ayrılır, qonaq çağırılan yerə gedilməsə inciklik olardı. Qonaq üçün süfrə açılır, milli yeməklərlə yanaşı qonağın sevdiyi yeməklər də bişirilərdi.

ƏDƏBİYYAT

1. Allahmanov M. XIX-XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın qərb bölgəsinin mənəvi mədəniyyəti (Tarixi-etnoqrafik tədqiqat).: / tarix üzrə fəlsəfə doktoru dis./ - Bakı: 1998. - 181 s.
2. Babayev T. Milli sərvətimiz-qonaqpərvərlik (ön söz s. 3-5) // Ş.Bünyadova. Azərbaycan qonaqpərvərliyi. - Bakı: Elm, - 2005
3. Benet S. Necə yaşayasan, yüzü haqlayasan. - Bakı: Yazıçı, - 1989, - 212 s.
4. Bünyadova Ş. Azərbaycan qonaqpərvərliyi. - Bakı: Elm, - 2005, - 152 s.
5. Əhmədov, S.M. XIX-XX əsrdə azərbaycanlılarda ənənəvi etiket (tarixi-etnoqrafik tədqiqat): / tarix üzrə fəlsəfə doktoru dis./ - Bakı: 2007, - 126 s.
6. Johne Clifhton. The sociolinguistic situation of the Tsakhur in Azerbaijan // Yanvar 2005 / <https://www.researchgate.net/publication/228832935>. Müraciət tarixi: 25.05.2022
7. Quliyev H.A. Azərbaycanda ailə məişətinin bəzi məsələlərinə dair (keçmiş və müasir dövr). - Bakı: Elm, - 1986, - 97 s.
8. Quliyev H.A. Məişətimizdə adət və ənənələr. - Bakı: Azərnaşr, 1976, 130 s.
9. Исламгагомедов А.И., Сергеева Г.А. Цахуры. // Народы и религии мира. Энциклопедия. / Ред. В.А.Тишков. — Москва: Большая Российская энциклопедия, - 1998. - с.606-608
10. Nəbiyev A. Mərəsimlər, adətlər, alqışlar. - Bakı: Gənclik, - 1993, - 347 s.
11. Saleh bəy. Ellər. - Bakı: Elm, - 1997, - 92 s.
12. Seyidov M. Müasir etiket ensiklopediyası. 1000 məsləhət. - Bakı: Gənclik, - 2003, - 268 s.
13. Этикет у народов Передней Азии. – Москва: Наука, - 1988, - 264 с.

İnformatorlar:

14. Baharova Xədicə Xəlillah qızı. Qax rayonunun Ağyazı kənd sakini, təvəllüd: 1946, milliyyəti: saxur
15. Əhmədova Xanpəri Oruc qızı. Zaqatala rayonunun Gözbarax kənd sakini, təvəllüd:

- 1993, milliyyəti: saxur.
16. Hacıyev Məhəmməd Əhməd oğlu. Zaqatala rayonunun Dağlı kənd sakini, təvəllüd: 2004, milliyyəti: saxur
 17. Hüseynova Bənövşə Bayram qızı Zaqatala rayonunun Gözbarax kənd sakini, təvəllüdü: 1963, milliyyəti: saxur.
 18. Məmmədova Adilə Yusif qızı. Qax rayonunun Güllük kənd sakini, təvəllüd: 1956, milliyyəti: saxur.
 19. Mirzəyeva Fatma Nəzir qızı Zaqatala rayonunun Suvagil kənd sakini, təvəllüdü: 1949, milliyyəti: saxur
 20. Şahmaliyeva Xatirə Mollahacı qızı. Qax rayonunun Qum kənd sakini, təvəllüd: 1965, milliyyəti: saxur
 21. Təhməzov Xanməhəmməd Rəsul oğlu. Qax rayonunun Kötüklü kənd sakini, təvəllüd: 1937, milliyyəti: saxur
 22. Turacov Turac Musa oğlu. Zaqatala rayonunun Suvagil kənd sakini, təvəllüdü: 1961, milliyyəti: saxur

ОСОБЕННОСТИ ГОСТЕПРИИМСТВА У ЦАХУРОВ

Сахиба Х.МУСАЕВА

РЕЗЮМЕ

Национальные традиции являются незаменимым инструментом в процессе самосознания каждого народа. Фольклор малочисленных народов отражает их духовный и культурный мир. Как и у тех или иных народов, невозможно получить ясное и полное представление об их культурном развитии без изучения традиций и различных сторон их повседневной жизни. Также ясно, что обычаи гостеприимства важны с точки зрения изучения характера каждого народа. Это четко отражено в статье.

В статье представлен анализ обычая гостеприимства у цахуров, проживающих в Шеки-Загатальском районе Азербайджана. Здесь следует отметить, что обычай гостеприимства у цахуров, проживающих в Дагестане, а также в Шеки-Закатальском районе Азербайджана, сохранил свою специфику и местные особенности с древнейших времен до современности.

Цель данной статьи - проследить и раскрыть сущность, структуру, место и роль гостеприимства у цахуров, проживающих в Шеки-Загатальском районе Азербайджана.

Ключевые слова: Шеки-Загатала, цахур, гость, гостеприимство, обычай

SPECIFIC FEATURES OF HOSPITALITY OF THE TSAKHURS

Sahiba Kh.MUSAYEVA

SUMMARY

National traditions are an indispensable tool in the process of self-awareness of every nation. The folklore of ethnic minorities reflects their spiritual and cultural world. It is impossible to get a clear and complete picture of their cultural development without studying the traditions and various aspects of their daily life. It is also clear that the customs of hospitality are important from the point of view of studying the character of each nation. This is clearly stated in the article.

The article presents an analysis of the custom of hospitality among the Tsakhurs living in the Sheki-Zagatala region of Azerbaijan. It should be noted here that the custom of hospitality among the Tsakhurs living in Dagestan, as well as in the Sheki-Zakatala region of Azerbaijan, has retained its specificity and local features from ancient times to the present.

The purpose of this article is to trace and reveal the essence, structure, place and role of hospitality among the Tsakhurs living in the Sheki-Zagatala region of Azerbaijan.

Keywords: Sheki-Zagatala, tsakhur, guest, hospitality, custom